

Η προετοιμασία για το ξεχειμώνιασμα (Σοφία Μπούμπα, Εκπαιδευτικός- Λαογράφος)

[/ Πεμπτουσία](#)

Οι δυο μεγάλες γιορτές του Αγίου Δημητρίου και του Αγίου Γεωργίου διαιρούσαν τον ποιμενικό χρόνο στα δυο. Η κάθε γιορτή αποτελούσε την έναρξη μιας περιόδου, κατά κάποιον τρόπο μιας «ποιμενικής πρωτοχρονιάς» (Χατζημιχάλη, 2007, σ. 181), κατά την οποία μίσθωναν (ρούγιασμα/ ρούγκιασμα) [41] με εξάμηνες συμβάσεις τους τσοπάνους. Οι Άγιοι αυτοί «κρατούσαν, με τις γιορτές τους, τις δυο πύλες των περασμάτων του μισόχρονου, την άνοιξη (23 Απριλίου) και το φθινόπωρο (26 Οκτωβρίου).» (Λουκάτος, 1995, σ. 79). Η χειμερινή περίοδος της κτηνοτροφίας ξεκινούσε συμβατικά από την εορτή του Αγίου Δημητρίου (26 Οκτωβρίου) έως την εορτή του Αγίου Γεωργίου (23 Απριλίου) [42]. Η περίοδος αυτή χαρακτηριζόταν από την αναχώρηση των κτηνοτρόφων για τα χειμερινά βοσκοτόπια, τα χειμαδιά, και την παραμονή τους στον τόπο αυτόν για 6 περίπου μήνες. Ο εορτασμός της μνήμης του Αγίου Δημητρίου που συνέπιπτε με τις μέρες αναχώρησης των κτηνοτρόφων για τα χειμαδιά ήταν καθοριστικής σημασίας κατά τον Δ. Λουκάτο (1995, σσ. 79-80) για τους κτηνοτρόφους, γιατί τους έδινε θάρρος για το μακρύ τους

ταξίδι η παρουσία του Αγίου που ήταν νέος, αξιοσέβαστος και καβαλάρης.

Το ταξίδι ήταν μακρύ και το χρονικό διάστημα παραμονής των κτηνοτρόφων στη Θεσσαλία μεγάλο. Πριν από ένα τέτοιο ταξίδι έπρεπε να γίνει επομένως πολύ καλή προετοιμασία, ώστε οι κτηνοτρόφοι να έχουν τον απαραίτητο εξοπλισμό, ρουχισμό και τροφή. Ο V. Nitsiakos (1985, σ. 38) αναφέρει ότι οι ετοιμασίες ξεκινούσαν από τα τέλη του καλοκαιριού με αρχές φθινοπώρου [43], αλλά για την περίπτωση των Βλάχων κτηνοτρόφων του Μετσόβου φάνηκε, μέσα από τις συνεντεύξεις της παρούσας έρευνας, ότι οι ετοιμασίες αυτές ξεκινούσαν πολύ νωρίτερα. Με το που επέστρεφαν οι κτηνοτρόφοι, μετά από 6 μήνες στα χειμαδιά, έπρεπε να αρχίσουν αμέσως τις ετοιμασίες (εξασφάλιση ζωοτροφής, επεξεργασία μαλλιού και παρασκευή ενδυμάτων κ.λπ) για το επόμενο ξεχειμώνιασμα.

Μετά τις 15 Ιουλίου, βάσει κοινοτικού κανονισμού, —ώστε να έχουν μεγαλώσει 30-40 εκατοστά τα χορτάρια στο μεσοδιάστημα— μπορούσαν να θερίσουν και να βοσκήσουν τα κοπάδια τους οι κτηνοτρόφοι στα κοινοτικά λιβάδια του Μετσόβου. Τα θέριζαν με την κόσα [44], και πολύ αργότερα με μηχανές, τα έκαναν δεμάτια, τα οποία στέγνωναν στον ήλιο, κι ύστερα τα έβαζαν στην κασόνα, για να γίνει «μπάλα», ένας άντρας έμπαινε μέσα στην κασόνα και πίεζε με το βάρος του τα χορτάρια, ώστε να γίνουν συμπαγής μάζα. Έπειτα, τη μάζα των σταχυών την έδεναν, παλιότερα με πλεξούδα από χορτάρια και μετέπειτα με σύρμα. Τις μπάλες, άλλοι τις κρατούσαν για τα φορτηγά ζώα (μουλάρια, άλογα, γαϊδούρια) κι άλλοι για τα οικόσιτα ζώα τους (αγελάδες, γίδια). Για την εργασία αυτή επιστρατεύονταν άνδρες, γυναίκες και παιδιά. Κάποιοι μάλιστα προσελάμβαναν

επιπλέον εργατικά χέρια από τα γύρω χωριά. Αν οι μπάλες προορίζονταν για τα χειμαδιά, ερχόταν φορτηγό το οποίο τις μετέφερε στον προορισμό τους.

«Μετά έκανε το καλοκαίρι, τον Ιούνιο κόβαμε το χόρτο στο Λιάρο, χόρτα... πως φέρνουμε εδώ τις μπάλες με το τριφύλλι... Κόβαμε χόρτο. Πηγαίναμε όλοι μαζί, το μαζεύαμε, το κάναμε μπάλες, το φορτώναμε στο φορτηγό και το πήγαινε ο παππούς Τριαντάφυλλος στο Παπαδοπούλι με το φορτηγό και το ξεφόρτωνε, για να έχουν το χειμώνα χόρτο.» (Ε.Μ, ΣΥΝ.1+2, ΑΠ.2)

«Χορτάρια για πιο πολύ επί το πλείστον για τα μουλάρια, γι' αυτά. Κατάλαβες; Ήταν το φθινόπωρο βροχές. Τα βάζαμε μέσα στον στάβλο (...). Τα κόβαμε ήταν ειδική με το χέρι, έτσι τα κόβαμε, κόσα μεγάλη έτσι, ειδική παίρναμε κάτι γι' αυτήν την δουλειά. (...) Όχι, με το χέρι. Ήταν κόσα μεγάλη, ήταν ειδική, τα μαζεύαμε τα στεγνώναμε και τα βάζαμε εδώ στην αποθήκη.(...) Εκεί στο ίδιο το μέρος εκεί. Και τα φτιάναμε (...). Κάτω, έτσι στέγνωναν απ' τον ήλιο και μετά τα βάζαμε σε κάτι κασόνια μεγάλα και τα πατούσαμε μέσα, τα φορτώναμε και τα φέρναμε εδώ.» (Χ.Δ, ΣΥΝ.13, ΑΠ.3)

«Πρόβλημα είχαμε το καλοκαίρι όταν κόβαμε τα χόρτα, 20 Ιουνίου, εεε Ιουλίου, τότες κόβαμε τ' αυτά. Να φανταστείς ότι ο ήλιος να καίει. Νηστικοί ήμασταν, ταλαιπωρημένοι ήμασταν, όλη μέρα στον ήλιο δεν είχαμε συνηθίσει εμείς, γιατί ένας απ' τον κάμπο έχει συνηθίσει στον κάμπο, ξέρει τι ώρα καίει ο ήλιος. Δεν υπήρχε, δεν υπήρχαν αυτές οι μηχανές, οι οποίες είναι σήμερα. Έρχεται μια μέρα, μια άλλη μέρα και τελειώνει. Έπρεπε να κάνεις σ' ένα χτήμα μία βδομάδα, δεκαπέντε μέρες να πηγαينوέρχεσαι, να σε καίει ο ήλιος. Τότες ήταν η διάλυση του ανθρώπου. Και τι να φας εκεί; Ούτε νερό δεν είχες. Και όταν ερχόταν το καλοκαίρι για τα χορτάρια ήτανε τη μεγαλύτερη ταλαιπωρία. Να φανταστείς ότι σε καίει ο ήλιος όλη μέρα, γιατί έπρεπε να βάλεις τα χόρτα (...) (στην κασόνα). (...) βάζαν τις τριχιές από κάτω έτσι... (...) και πετούσαμε το χορτάρι και τα κάναμε πώς δένεις το πακέτο, ας το πούμε. Περνούσε από κάτω, από πάνω και το δέναμε κόμπο και μεταφέραμε... Φανταστείτε δεν υπήρχε σύρμα τότες και μετά βγήκε το σύρμα, ευκολία του ανθρώπου.» (Δ.Γ, ΣΥΝ.33, ΑΠ.4)

«Στην κασόνα τα δέναμε, τα κάνανε από χόρτο. Δεν είχανε ούτε σύρματα (...) για να δέσουνε τα χόρτα. (...) Κάνανε χόρτα. Τυλίγανε χόρτα, ε Τάκη; Υπάρχουν αγριόχορτα τα οποία μεγαλώνουν στους βάλτους, και τώρα είναι αυτά και είναι μακριά, μακριά και γερά και τα τυλίγαμε και τα κάναμε πώς κάνουν την κόσα. Έτσι, πλεξίδι. Παίρναμε ένα ξύλο, τα γυρίζαμε έτσι και βάζαμε, ένας κρατούσε (...) και κάναμε μια τριχιά ας πούμε 2 μέτρα που χρειαζότανε.» (Α.Γ, ΣΥΝ.33, ΑΠ.5)

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

41. «rǔgǎ: μισθωτή εργασία», «rugáre: πρόσληψη σε μισθωτή εργασία», «rugáru - rugǎrǎ: άνδρας- γυναίκα που παρέχει μισθωτή εργασία» (Δασούλας, 2013, σ. 189).

42. Η εαρινή περίοδος ξεκινούσε από του Αγίου Γεωργίου έως του Αγίου Δημητρίου. Να σημειώσουμε ότι η εορτή του Αγίου Γεωργίου (23 Απριλίου) είναι κινητή, δηλαδή μεταφέρεται άλλη μέρα, την επομένη του Πάσχα, σε περίπτωση που πέσει μες στην περίοδο της Μ. Σαρακοστής.

43. Ο V. Nistiakos αναφερόταν στους Βλάχους κτηνοτρόφους της Αετομηλίτσας.

44. κόσα: μεγάλο δρεπάνι για θερισμό χορταριών.